Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U000436

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 03-03-2026

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Барсученко Ігор Васильович

2. Ihor V. Barsuchenko

Кваліфікація: 053

Ідентифікатор ORCID ID: 0009-0000-5927-6800

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 053

Назва наукової спеціальності: Психологія

Галузь / галузі знань: соціальні та поведінкові науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: 053 Психологія

Дата захисту: 03-04-2026

Спеціальність за освітою: право

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 38399

Повне найменування юридичної особи: Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського

Код за ЄДРПОУ: 02070967

Місцезнаходження: вул. Джона Маккейна, Київ, 02000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського

Код за ЄДРПОУ: 02070967

Місцезнаходження: вул. Джона Маккейна, Київ, 02000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 15.01

Тема дисертації:

1. Психологічні особливості самоактуалізації підлітків, схильних до делінквентної поведінки

2. Psychological features of self-actualization in adolescents prone to delinquent behaviour

Реферат/анотація:

1. Дисертація присвячена дослідженню психологічних особливостей самоактуалізації підлітків, схильних до делінквентної поведінки. Основна увага приділена аналізу чинників, які спонукають підлітків до делінквентної поведінки, а також ролі самоактуалізації у цьому процесі. Зокрема, досліджується, як різні аспекти самоактуалізації, такі як прагнення до саморозвитку, внутрішня мотивація та самоідентифікація, впливають на поведінкові патерни підлітків. Основною метою роботи є теоретичне обґрунтування та емпіричне дослідження психологічних особливостей самоактуалізації підлітків, схильних до делінквентної поведінки, а також розробка та впровадження комплексної програми розвитку самоактуалізації у підлітковому віці. Задля досягнення даної мети було сформовано ряд завдань, які відтворюють логіку дослідницького процесу: □ Здійснити теоретичний аналіз проблеми дослідження психологічних особливостей самоактуалізації підлітків, схильних до делінквентної поведінки. □ Визначити психологічні

механізми, що впливають на формування делінквентної поведінки у підлітків. Розробити та апробувати авторську методику для оцінки рівня самоактуалізації у підлітків, схильних до делінквентної поведінки. Дослідити індивідуально-психологічні відмінності у сфері самоактуалізації підлітків, схильних до делінквентної поведінки. Розробити та впровадити програму розвитку самоактуалізації підлітків, схильних до делінквентної поведінки, довести її ефективність. Наукова новизна роботи полягає в тому, що вперше: уточнено поняття самоактуалізації в контексті підліткової психології, що дозволяє більш точно розуміти процеси, які відбуваються у свідомості підлітків під час їхнього особистісного розвитку. розроблено та апробовано авторську методику діагностики самоактуалізації у підлітків, схильних до делінквентної поведінки, що враховує специфічні особливості цієї категорії підлітків та дозволяє більш ефективно виявляти їхні потреби та проблеми. виявлено індивідуально-психологічні відмінності у сфері самоактуалізації підлітків, схильних до делінквентної поведінки, а саме: для них характерні нижчі показники самоактуалізації, а також вищі рівні агресивності, тривожності, депресивності та стресових переживань, значно нижча самооцінка. Рівень самоактуалізації обернено корелює з показниками дезадаптації: агресією, тривожністю, депресією та стресом; а також прямо корелює із самооцінкою. Отже, самоактуалізація в підлітковому віці виконує роль психологічного ресурсу, який пов'язаний з емоційним благополуччям і зниженням ризику делінквентної поведінки, що може слугувати основою для корекційно-профілактичних програм, спрямованих на соціальну адаптацію та позитивну трансформацію поведінки підлітків із групи ризику. удосконалено методичні підходи до психологічного дослідження самоактуалізації у підлітків, схильних до делінквентної поведінки, що дозволяє більш точно оцінювати психологічний стан та потреби цієї категорії підлітків. набули подальшого розвитку положення про роль самоактуалізації у контексті превентивної психологічної роботи, що спрямована на зменшення ризиків делінквентної поведінки та покращення соціальної адаптації підлітків. Самоактуалізація, як процес досягнення особистісного потенціалу та самореалізації, відіграє важливу роль у контексті превентивної психологічної роботи, спрямованої на зменшення ризиків делінквентної поведінки та покращення соціальної адаптації підлітків. Ці положення набули подальшого розвитку завдяки інтеграції сучасних психологічних теорій та практичних підходів. Дисертаційна робота складається з трьох розділів. У першому розділі дисертації «Теоретико – методологічні аспекти дослідження психологічних особливостей самоактуалізації підлітків, схильних до делінквентної поведінки» детально розглянуто основні концептуальні підходи до вивчення проблеми та феноменології делінквентної поведінки у психології. В рамках цього розділу розглянуто проблему делінквентної поведінки в сучасній психологічній літературі, що включає аналіз різних теорій та підходів до розуміння цього явища. Досліджено детермінанти делінквентної поведінки підлітків, зокрема, вивчено біологічні, психологічні, соціальні та культурні фактори, які впливають на формування такої поведінки. Далі розглядається самоактуалізація особистості, схильної до делінквентної поведінки, як предмет психологічних досліджень. Особлива увага приділяється науковим підходам до визначення поняття «самоактуалізація» у психології, зокрема, аналізу теорій відомих психологів, таких як Абрахам Маслоу та Карл Роджерс. Обговорено біологічну та соціальну детермінацію делінквентної поведінки, що включає взаємодію генетичних та середовищних факторів у процесі формування особистості. Ключові слова: неповнолітні, делінквентна поведінка, психологічні особливості самоактуалізації, психологічні механізми, девіантна поведінка, схильність, навчальна діяльність, соціальна адаптація.

2. The dissertation focuses on the psychological characteristics of self-actualisation in adolescents who are prone to delinquent behaviour. The primary focus is on analysing the factors that prompt adolescents toward delinquent behaviour, as well as the role of self-actualisation in this process. In particular, the study explores how various aspects of self-actualization, such as striving for self-development, internal motivation, and self-identification, influence adolescents' behavioural patterns. The main goal of the study is to theoretically substantiate and empirically investigate the psychological characteristics of self-actualization in adolescents prone to delinquent behaviour, and to develop and implement a comprehensive program for optimizing self-actualization during adolescence. To achieve this goal, the following tasks were formulated: To conduct a theoretical analysis of the problem of studying the psychological characteristics of self-actualization in adolescents prone to delinquent

behaviour. ▫ To identify the psychological mechanisms that influence the formation of delinquent behaviour in adolescents. ▫ To develop and validate an original methodology for assessing the level of self-actualization in adolescents prone to delinquent behaviour. ▫ To investigate individual psychological differences in the sphere of self-actualization among adolescents prone to delinquent behaviour. ▫ To design and implement a program for the development of self-actualization in adolescents prone to delinquent behaviour and to prove its effectiveness. Scientific novelty of the study lies in the fact that for the first time: ▫ the concept of self-actualization in the context of adolescent psychology is clarified, allowing for a more accurate understanding of the processes taking place in adolescents' consciousness during personal development; ▫ an original diagnostic method for assessing self-actualization in adolescents prone to delinquent behaviour has been developed and tested, taking into account the specific characteristics of this category and enabling more effective identification of their needs and issues; ▫ individual psychological differences in self-actualization among adolescents prone to delinquent behaviour have been identified. Specifically, they exhibit lower levels of self-actualization and higher levels of aggressiveness, anxiety, depression, and stress, along with significantly lower self-esteem. The level of self-actualization shows negative correlations with maladaptive indicators (aggression, anxiety, depression, stress) and a positive correlation with self-esteem. Therefore, self-actualization during adolescence functions as a psychological resource associated with emotional well-being and reduced risk of delinquent behaviour, which may serve as a basis for correctional and preventive programs aimed at social adaptation and positive behavioural transformation of at-risk adolescents; ▫ methodological approaches to the psychological study of self-actualization in adolescents prone to delinquent behaviour have been improved, enabling more precise assessment of their psychological state and needs; ▫ the role of self-actualization in the context of preventive psychological work aimed at reducing the risks of delinquent behaviour and improving adolescents' social adaptation has been further developed. As a process of realizing personal potential and self-realization, self-actualization plays an important role in preventive psychological efforts to reduce delinquent tendencies and enhance social adjustment. These provisions have been expanded through the integration of contemporary psychological theories and practical approaches. The dissertation consists of three chapters. The first chapter, "Theoretical and Methodological Foundations for Studying the Psychological Characteristics of Self-Actualization in Adolescents Prone to Delinquent Behaviour", thoroughly examines the conceptual approaches to the problem and the phenomenology of delinquent behaviour in psychology. It reviews the psychological literature on delinquency, including biological, psychological, social, and cultural determinants of such behaviour. Theoretical frameworks of self-actualization (e.g., Maslow, Rogers) are analyzed concerning deviant adolescents. Keywords: adolescents, delinquent behaviour, psychological characteristics of self-actualization, psychological mechanisms, deviant behaviour, predisposition, educational activity, social adaptation, comprehensive program.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- 1. Барсученко І. В. Психологічні особливості самоактуалізації неповнолітніх, схильних до протиправної поведінки. Наукові інновації та передові технології. №12 (40). 2024. С. 1366-1377. URL: http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/17585/17646
- 2. Барсученко І. В. Психологічні особливості самоактуалізації та делінквентності неповнолітніх. Перспективи та інновації науки. №7 (25). 2023. С. 349-359. URL:

http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/4067/4090
- 3. Барсученко І. В. Самоактуалізація неповнолітніх як чинник збереження їх психічного здоров'я. Наукові перспективи. №12 (42). 2023. С. 645-657. URL: http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/8317/8362
- 4. Барсученко І.В., Шепельова М.В. Роль конформізму у процесі самоактуалізації неповнолітніх. Вчені Записки Таврійського Національного університету імені В.І. Вернадського. Серія Психологія. Т. 36 (75) № 2. 2025. DOI: https://doi.org/10.32782/2709-3093/2025.2/30
- 5. Барсученко І.В. Соціалізація як основа самоактуалізації особистості та формування її Я-концепції. Габітус, №70, 2025. С. 306-309. DOI: https://doi.org/10.32782/2663-5208.2025.70.57
- 6. Барсученко І.В., Шепельова М.В. Психологічні ресурси самореалізації як предиктори резильєнтності у підлітків з делінквентними схильностями. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Психологія. Т. 36 (75), №4, 2025. С. 74-79. DOI: https://doi.org/10.32782/2709-3093/2025.4/11

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0123U102027

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шепельова Марія Володимирівна

2. Mariia V. Shepelova

Кваліфікація: к. психол. н., с.н.с., 19.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-3293-4997

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського

Код за ЄДРПОУ: 02070967

Місцезнаходження: вул. Джона Маккейна, Київ, 02000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бочелюк Віталій Йосипович

2. Vitalii Y. Bocheliuk

Кваліфікація: д. психол. н., професор, 19.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-8727-3818

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Приватний вищий навчальний заклад "Європейський університет"

Код за ЄДРПОУ: 24366800

Місцезнаходження: бульвар Академіка Вернадського, Київ, 03115, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Завацька Наталія Євгенівна

2. Nataliia Y. Zavatska

Кваліфікація: д. психол. н., професор, 19.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-8148-0998

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Код за ЄДРПОУ: 02070714

Місцезнаходження: вул. Іоанна Павла II, Київ, 01042, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Черновська Лілія Володимирівна

2. Liliia V. Chernovska

Кваліфікація: д. психол. н., професор, 19.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4636-5577

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державний заклад "Луганський національний університет імені Тараса Шевченка"

Код за ЄДРПОУ: 02125131

Місцезнаходження: вул. Генерала Ляскіна, Лубни, Лубенський р-н., 37500, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Копилова Світлана Вікторівна

2. Svitlana V. Kopylova

Кваліфікація: к. пед. н., 13.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7577-839X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського

Код за ЄДРПОУ: 02070967

Місцезнаходження: вул. Джона Маккейна, Київ, 02000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Дробот Ольга Вячеславівна
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Дробот Ольга Вячеславівна
Відповідальний за підготовку облікових документів	Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського, Масик Марія Зіновіївна
Реєстратор	Юрченко Тетяна Анатоліївна

Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності

Юрченко Тетяна Анатоліївна